AVİM Yorum • No: 2025 / 80 • Eylül 2025

AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN 'SOYKIRIM' KAVRAMINI KULLANIMINDAKİ ÇİFTE STANDART: 1915 OLAYLARI VE GAZZE KRİZİNE YÖNELİK TUTUMU

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

11 Eylül 2025te Avrupa Parlamentosu (AP), Sol Grupun Gazzedeki İsrail eylemlerini soykırım olarak tanımlayan ve ABnin bu eylemleri destekleyen yardımları durdurmasını talep eden[1] değişiklik önergesini 171 lehte, 378 aleyhte ve 34 çekimser oyla reddetmiştir [2]. Önerge, bağlayıcı olmayan bir Gazze kararının parçası olarak sunulmuş, ancak merkez-sağ Avrupa Halk Partisi, liberal Yenile Avrupa grubu ve aşırı sağ grupların çoğunluğunun karşı oylarıyla başarısız olmuştur. Buna rağmen, kabul edilen karar acil ateşkes, İsrailin insani ablukasının sona ermesi ve Hamasın elindeki rehinelerin serbest bırakılmasını talep etmiştir. Uluslararası Soykırım Araştırmacıları Birliği ve bazı AB yetkilileri Gazzedeki durumu soykırım olarak nitelendirirken, APnin bu terimi resmi olarak benimsememesi, siyasi çıkarların uluslararası hukuk normlarının önüne geçtiği ve çifte standart tartışmalarını alevlendirdiği yönünde ciddi kaygılar uyandırmaktadır.

APnin soykırım terimine ilişkin tutumu, uluslararası hukuk ve siyasetin kesişim noktasında önemli bir tartışma konusu teşkil etmektedir. 1948 Soykırım Sözleşmesinde açıkça tanımlanmış bir hukuki kavram olan soykırım, bir ulusal, etnik, ırksal veya dini grubu tamamen veya kısmen yok etme kastıyla işlenen belirli eylemleri ifade etmektedir. Bu kavram, yalnız uluslararası mahkemelerce kesinleştirildiğinde bağlayıcı bir hukuki sonuç doğurur. Ancak, APnin 1915 olayları ve Gazzedeki mevcut kriz bağlamında bu terimi kullanımındaki farklı yaklaşımlar, hukukun siyasallaşması ve çifte standart tartışmalarını gündeme getirmektedir. Bu analiz, APnin 1915 olaylarını soykırım olarak nitelendirirken, Gazzedeki durumu aynı kavramla tanımlamaktan kaçınmasının, uluslararası hukuk normlarına aykırı bir şekilde siyasi çıkarlar doğrultusunda şekillendiğini ve bu durumun Türkiye Cumhuriyetinin çıkarları açısından ciddi bir tutarsızlık örneği teşkil ettiğini ortaya koymaktadır.

Birinci Dünya Savaşı Olayları ve Avrupa Parlamentosunun Soykırım Kararı

AP, 1987[3] ve 2015 yıllarında aldığı kararlarla, 1915te Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermenilere yönelik tehcir ve katliamları soykırım olarak nitelendirmiştir. Ancak bu kararlar, uluslararası bir mahkemenin (örneğin Uluslararası Adalet Divanı veya Uluslararası Ceza Mahkemesi) bir hükmüne dayanmamaktadır. Soykırım suçlaması, kasıt unsurunun açıkça

kanıtlanmasını gerektirir; oysa Birinci Dünya Savaşı Olaylarında yaşananlara dair bu iddia, tarihçiler ve hukukçular arasında tartışmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti, bu olayların Birinci Dünya Savaşının kaotik koşullarında gerçekleştiğini, sistematik bir yok etme niyetinin bulunmadığını ve karşılıklı acılar yaşandığını savunmaktadır. Buna rağmen, APnin bağlayıcı olmayan bu kararları, hukuki bir temelden ziyade, Ermeni diasporasının lobi faaliyetleri, Avrupadaki insan hakları söylemi ve Türkiyeye yönelik siyasi baskı araçları gibi faktörlerden etkilenmiştir.

APnin bu yaklaşımı, uluslararası hukukun en ağır suçlamalarından biri olan soykırımı, yeterli delil ve mahkeme hükmü olmaksızın özensiz bir şekilde kullanması açısından sorunludur. Bu durum, Osmanlı Devletinin ve halef devlet Türkiye Cumhuriyetinin uluslararası itibarına zarar vermeyi amaçlamakta, aynı zamanda tarihsel bir meselenin siyasi araç olarak kullanılmasına örnek teşkil etmektedir. Türkiye, bu kararların tarafsızlıktan uzak olduğunu ve AB-Türkiye ilişkilerini olumsuz etkilediğini defalarca ifade etmiştir. APnin, hukuki bir kavramı siyasi bir söyleme dönüştürmesi, uluslararası hukuk normlarının erozyona uğramasına ve devletler arası güvenin zedelenmesine yol açmaktadır.

Gazze Krizi ve Avrupa Parlamentosunun Çekimser Tutumu

Gazzede 7 Ekim 2023ten bu yana devam eden çatışmalar, uluslararası toplumun soykırım kavramına yaklaşımını test eden bir başka kritik vaka sunmaktadır. 60.000den fazla Filistinlinin öldürüldüğü, insani yardımın sistematik olarak engellendiği, açlık ve kıtlığın yaygınlaştığı bu kriz, Uluslararası Adalet Divanının (UAD) 2024te soykırımın makul bir ihtimal olduğuna dair ön bulgusuyla desteklenmektedir. Ayrıca, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM), İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve diğer yetkililer için savaş suçları ve kasıtlı açlık politikası suçlamalarıyla tutuklama emri çıkarmıştır. Amnesty International, Human Rights Watch ve Uluslararası Soykırım Araştırmacıları Birliği gibi kuruluşlar, Gazzedeki eylemlerin soykırım tanımına uyduğunu belirtmiştir. Buna rağmen, AP, Eylül 2025te Gazzedeki durumu soykırım olarak nitelendiren bir değişikliği reddetmiş (378e karşı 171) ve Haziran 2025te yalnızca Sol Grupun girişimiyle bir tartışma oturumunda bu terimi gündeme getirmiştir.

APnin Gazze konusunda soykırım terimini resmi olarak benimsemekten kaçınması, açık bir çifte standart örneğidir. İsrailin AB ile yakın ekonomik, siyasi ve stratejik ilişkileri ve önde gelen bazı AB ülkelerinin tarihi suçluluğu bu çekimser tutumun temel nedenlerinden biridir. İsrail, ABnin önemli bir ticaret ortağı ve bölgesel bir müttefiki olup, Gazzedeki eylemlerin soykırım olarak nitelenmesi, AB-İsrail ilişkilerini ciddi şekilde zedeleyebilecektir. Ayrıca, İsrailin terörle mücadele söylemi ve Hamasın 7 Ekim 2023 saldırıları, bazı AP üyeleri için kasıt unsurunu tartışmalı hale getirmekte, bu da hukuki bir değerlendirmeden ziyade siyasi bir tutuma işaret etmektedir.

Çifte Standart ve Siyaset-Hukuk Ayrımı

APnin 1915 olayları ve Gazze krizi konusundaki tutumları arasındaki tutarsızlık, uluslararası hukuk ile siyasetin birbirine karışmasının açık bir göstergesidir. 1915 olayları, tarihsel bir mesele olarak, AP için siyasi riski düşük bir konudur; zira Osmanlı Devleti artık mevcut değildir ve Türkiye, ABye aday bir ülkedir. Bu nedenle, AP, hukuki bir mahkeme kararı olmaksızın soykırım terimini kullanarak siyasi bir pozisyon alabilmiştir. Ancak Gazze, devam eden bir kriz olup, İsrailin AB içindeki güçlü lobisi ve jeopolitik çıkarlar, APyi daha temkinli bir yaklaşıma yöneltmektedir. Bu durum, hukukun evrensel ve tarafsız bir şekilde uygulanması ilkesine aykırıdır.

Türkiye Cumhuriyetinin bakış açısıyla, APnin 1915 kararları, tarihsel gerçekleri çarpıtarak ve siyasallaştırarak Türkiyenin uluslararası alandaki pozisyonunu zayıflatmayı hedefleyen bir araç olarak görülmektedir. Buna karşılık, Gazzede yaşananların soykırım olarak nitelenmemesi, ABnin insan hakları ve uluslararası hukuk konusundaki söylemlerinin samimiyetine ve güvenilirliğine gölge düşürmektedir. Her iki vakada da ortak nokta, APnin kararlarının hukuki olmaktan çok siyasi motivasyonlara dayalı olmasıdır. Bu, uluslararası ilişkilerde güvenilirlik ve tutarlılık ilkelerine zarar vermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası hukuk normlarına bağlı bir devlet olarak, soykırım gibi ciddi suçlamaların yalnızca yetkili uluslararası mahkemelerce ve sağlam delillerle yapılabileceğini savunmaktadır. APnin 1915 olaylarını soykırım olarak nitelendirmesi, Türkiyenin tarihi ve ulusal kimliğine yönelik haksız bir itham olarak değerlendirilmekte; bu durum, AB-Türkiye ilişkilerinde güven kaybına yol açmaktadır. Aynı şekilde, Gazzedeki insani krize yönelik APnin çekimser tutumu, Türkiyenin Filistin halkının haklarını savunma ve bölgesel istikrarı destekleme politikasıyla çelişmektedir. Türkiye, Gazzede yaşananların uluslararası hukuk çerçevesinde adil bir şekilde ele alınmasını ve sorumluların hesap vermesini talep etmektedir.

APnin 1915 olaylarını soykırım olarak nitelendirirken, Gazzedeki durumu aynı kavramla tanımlamaktan kaçınması, uluslararası hukuk ile siyasetin karışmasının ve çifte standartların açık bir örneğidir. Birinci Dünya Savaşı Olaylarına ilişkin kararları, hukuki bir temelden yoksun olarak Osmanlı Devletini ve halef devlet Türkiyeyi suçlarken; Gazzedeki insani kriz, jeopolitik çıkarlar nedeniyle görmezden gelinmektedir. Bu tutarsızlık, yalnızca APnin güvenilirliğini zedelemekle kalmaz, aynı zamanda uluslararası hukuk normlarının erozyonuna yol açar. Kısacası, Avrupa Parlamentosunun 1915 olayları ve Gazze krizi kararlarındaki tek tutarlılık, hukukun değil, siyasi çıkarların belirleyici olmasıdır.

**Resim:*
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/aa/Euroopan_parliaementin_istuntosali_%28Brysselissä%29.jpg

[1] Manus Carlisle, European Parliament finally calls it what it is Genocide, *The Left*, left.eu, 13 Haziran 2025, https://left.eu/european-parliament-finally-calls-it-what-it-is-genocide/

.

[2] Nikolaj Nielsen. Most MEPs vote against describing Gaza as genocide, *EU Observer*, euobserver.com, 11 Eylül 2025, https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar9ddd036f.

[3] Soner Karagül, Avrupa Birliği ve Ermeni Sorunu, *ERAREN*, eraren.org, Kış 2003, https://www.eraren.org/index.php?Lisan=tr&Page=DergiIcerik&IcerikNo=144.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN 'SOYKIRIM' KAVRAMINI KULLANIMINDAKİ ÇİFTE STANDART: 1915 OLAYLARI VE GAZZE KRİZİNE YÖNELİK TUTUMU." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 80. Eylül 15. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/AVRUPA-PARLAMENTOSU-NUN-SOYKIRIM-KAVRAMINI-KULLANIMINDAKI-CIFTE-STANDART-1915-OLAYLARI-VE-GAZZE-KRIZINE-YONELIK-TUTUMU

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır